

Koltay András¹

Köszöntő

Tamás András professzor születésnapjára

Tamás András professzor úrról számos emléket őrzök, amelyek túlnyomó többsége egyetemi diákéveimhez kötődik. A köszöntő leadásának véghatáridejéhez közeledve kíváncsivá váltam, miféle nyomai maradhattak ezen emlékeimnek, illetve a hajdani diákéveknek az interneten. Tudományos kutatás sem kezdődhet ma másként, mint egy kiadós Google-kereséssel. Már az első másodpercek is izgalmakat tartogattak. A világ keresőmotorjainak fejedelme a „Tamás András” keresőkifejezésre kétségbevonhatatlanul a Tanár Úr fényképét közli, alatta a felirattal: „Tamás András honvéd alezredes, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc leverése után kivégzett vértanúk egyike. Született: 1784. október 16., Madéfalva, Románia. Meghalt: 1849. október 18. Sírhely: Házsongárdi temető.”

Az internetes keresések sajátosságához híven így kóborolok el azonnal tárgyamtól, és jutok el néhány kattintással a derék alezredes felemelő és tragikus történetéhez, sőt már azt is tudom, hogy Házsongárdon csak az emlékoszlopa áll, sírja valahol Szamosfalva közelében, elfeledett helyen.

De tovább kell mennünk, pontosabban vissza kell térnünk. A második keresési találat már pontosabbnak tűnik: Tamás professzor személyi adatlapja az Országos Doktori Tanács honlapjáról (amelyből sajnos az is kiderül, hogy az adatok hitelességéről – az évenkénti határozott felszólítás ellenére – 2018. május 15-én nyilatkozott utoljára, az ODT vasszigorúságú rendszere pedig büntetésből archiválta a profilt, ezt majd kezelni kell). Az adatokból felvillan egy egészen színes, gazdag tudományos életpálya néhány szép eredménye, személytelenül, a rideg tényeket – azok egy kisebb részét – sorolva. Messze nem elegendő, ha a Tanár Úr személyiségére vagyunk kíváncsiak, szakmai pályájának hatását kutatjuk.

Mit kapunk még az internettől? Jöjjön a híres-hírhedt *Markmyprofessor* weboldal, amelyen névtelen hallgatók biztonságosan értékelhetik tanáraikat, és amely annyi tördőfést vitt már be jórahaló egyetemi oktatók szívébe... Az első bejegyzés Tamás Andrásról betűhíven így szól: „Állítólag nem buktat... ÁLLÍTÓLAG... (A halálból jött már vissza valaki, hogy biztosat tudhasson?)...”

¹ Rektor, Nemzeti Közszerológiai Egyetem.

Jelentem, én visszajöttem. Két kollokviumot is a Tanár Úrnál tettem le, még az előző évezredben. Ha jól emlékszem, az MTA Nádor utcai épületébe kellett mennünk, akkor még lazábbak voltak a tanulmányi és vizsgaszabályzatok, engedték az egyetem falain kívüli vizsgáztatást. Professzor úr aligha emlékszik ezen alkalmakra (remélem), és egészen csekély esélye van annak, hogy lenyűgöztem volna a közigazgatási jog elméletéről szóló kényszerű fejtegetéseimmel. Fordítva ez másként volt. A vizsga atmoszférája, a feketekávék és cigaretták végeláthatatlannak tűnő áradata a Tanár Úr asztalán, kezében, szájában – mondom, más világ volt, nem volt tilos a vizsgáztatónak jól éreznie magát vizsga közben – mind enyhített a helyzet kellemetlenségén. A vizsga közben gondosan ügyelt rá, hogy minden hallgatójának segítsen emberi méltósága megőrzésében, és bár nem brillíroztam, de nem is került veszélybe a sikeres szereplésem. A tudóembernek nehéz lehetett a saját fejében meghatározni, mit is várhat el tőlünk, mi az a színvonal, amely „nem túl sok, nem túl kevés” egy ígéretesen induló, szépen építkező intézmény, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi kara számára a hallgatói felé támasztott elvárásként. A megmérettetés után megkönnyebbült lélekkel léptem ki az épület ódon kapuján, a kötelező esti vizsgaünneplés során nagy alapossággal tárgyaltuk ki a Tanár Úr személyiségéből általunk érzékelhető apró szeletkéket – hiszen egy-egy oktatónk fellépése, stílusa, kisugárzása akkor gyakran fontosabbnak tűnt, mint amit mondott vagy leírt. (Talán ma sincs ez másként a hallgatóknál, nem árt észben tartani!) Az egyik fontos felfedezésünk ma is a fülemből cseng: irodája felhomályában, cigarettafüstben, a vizsgahelyzet bódulatában vonásai Roy Orbisonéra – a nagy amerikai közigazgatási jogtudósára – emlékeztettek...

Only the lonely, ugye... magányosak és kevesen vannak a jogászképzésben azok, akik igazán jó tankönyvet írtak. A Pázmányon akkor szerencsére akadtak ilyenek néhányan. Az internetet hátrahagyva, most újra kezembe vettem *A közigazgatási jog elmélete* című klasszikust (Budapest, Szent István Társulat, 1997). Olvassuk:

„Valamely egyetemi tantárgy magyarázata tradicionálisan a tárgy megjelölésével (*in questione versatur*) és annak a módszernek (*methodus*) az ismertetésével kezdődik, amelyet a kifejtés során alkalmaznak. Ha erre nem kívánunk időt vesztegetni, a kérdés elintézhető esetleg azzal, hogy tárgyunk (*quod quaeritur*) a közigazgatás, tárgyalási módszerünk pedig jogi módszer, elvégre itt közigazgatási jogról (*ius publicum*) van szó. Ezzel természetesen semmit sem mondtunk. Az efféle kiindulást, a legrosszabb esetben is, néhány mondat magyarázni szokta: mit értsünk közigazgatáson, valamint jogi módszeren. Olykor ez elegendőnek is látszik.

Ha az egyetemi oktatásnak a célja nem lenne több, mint reprodukálható ismereteknek az átadása, akkor a legmegfelelőbb tansegédlet az volna, amivel semmi mást nem kellene tenni, mint szövegét betanulni, és a vizsgán felmondani. A valódi megértés, a továbbgondolás, a tárggyal kapcsolatos kreativitás így igazán nem lenne szempont. Ez az első lépés abban az irányban, hogy leszokjunk az önálló gondolkodásról.

A közigazgatásban ez különösen veszélyes. Mert koránt sincs minden megírva jogszabályokban, tansegédletekben és sillabuszokban. Aki csakis ezekre támaszkodik, valódi szakember sohasem lesz. A kreativitás ezen a területen különleges jelentőségű. Az önálló gondolkodás már az egyetemi stúdiumok során is fontos. A kreativitás persze önálló alkotóképesség és nem tárgyi ismereteknek találgatással való pótlása. Előfeltétele a hatályos jog ismerete és a tantételek tudása.

Ez a tananyag; nem kánon. A lehetséges magyarázatok egyikéről van szó. Vele szembeni érvelésnek így mindig helye lehet. Bármely érvet azonban tényekkel és megfelelő interpretációval szükséges alátámasztani. Ugyanebből kiindulva a magunk alapozó tételeit is szükséges indokolni: elvégre a kinyilatkoztatás és a megállapítás nem ugyanazt jelenti.”

Tömör, veretes, kristálytiszt, gondolkodásra készítő, locsogás- és tudálékosságmentes, pengeéles, az olvasót felnőttnek tekintő mondatok. És ez még csak az első oldal! Megfigyelésem szerint a jó tankönyveket a diplomaszerezést követően – miután azok megtisztultak a hozzájuk tapadó nyomasztó kötelezettségektől – élmény szabadon elolvasni. Újra kell olvasnom ezt a csaknem negyedszázados könyvet is...

Záróvizsgámon a tételsor általa összeállított részéből húztam ki egyet, amely okozhatott volna nehézséget, de mivel ő nem volt ott, a bizottság tagjai pedig talán nem mélyedtek el a nekünk feladott tananyag ezen részében, így nem kerülhettem bajba. A jogállam fogalmáról kellett beszélnem, amelyről a Tanár Úr aztán később is sokat írt, talán megsejtve valamit a jövőből is. A témában írott cikkei, amelyeket most felkutattam, megint csak tömör, veretes, kristálytiszt, gondolkodásra készítő, locsogás- és tudálékosságmentes, pengeéles, az olvasót felnőttnek tekintő mondatokkal vannak tele.

Nem a Pázmány az egyetlen felsőoktatási intézmény, amelynek útjára bocsájtásában, majd szárba szökkenésében Tamás András élvonalbeli szerepet játszott. Hálás lehet neki a Károli Gáspár Református Egyetem jogi kara is, de mindenekelőtt egyetemünk, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem és az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar valamennyi jogelődje. Tíz évvel ezelőtt a Pázmány gondozásában már megjelent egy vaskos és gazdag ünnepi kötet, amely az ország közigazgatási jogászainak legjavát sorakoztatta fel a Tanár Úr ünnepelésére (*Ratio Legis – Ratio Iuris. Ünnepi tanulmányok Tamás András tiszteletére 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Szent István Társulat, 2011). Az igazán nagyoknak – ha szerencsésen eljutnak oda – azonban minden lehetséges alkalommal jár a méltó köszöntés. Megtiszteltetés, hogy az újabb ünnepi kötet Egyetemünk kiadásában jelenhet meg, kollégáink áldozatos munkája nyomán. Az universitas közössége nyújtja át azt a Tanár Úrnak, kérjük, fogadja jó szívvel. Tíz év múlva, a következő kötet már a Károli Egyetem dolga lesz!